

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

A sorozatgyilkosság elméleti kérdései

Kézirat lezárásának dátuma:

2023/11/21

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
1. Fogalommeghatározás	3
2. Történeti áttekintés	7
3. Sorozatgyilkosok osztályozása	9
3.1. Deitz tipológiája	9
3.2. Holmes tipológiája	10
3.3. Az FBI és a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium 2005-ös szimpóziumának modellje.....	11
3.4. Dichotóm felosztás	13
4. Profilozás	15
4.1. Amerikai Egyesült Államok: Criminal profiling	15
4.2. Profilozás Magyarországon	17
4.3. A profilalkotás felhasználása	19
5. Kriminálpszichológiai kitekintés – sorozatgyilkosnak születni vagy sorozatgyilkossá válni?	20
5.1. Sorozatgyilkosnak születni.....	20
5.1.1. Antiszociális személyiségzavar	20
5.1.2. Pszichopátia	21
5.1.3. Szociopátia	22
5.2. Sorozatgyilkossá válni	22
6. Tévhitek a sorozatgyilkosokról.....	24
7. A sorozatgyilkosság büntetőjogi megítélése.....	26
7.1. Amerikai Egyesült Államok	26
7.2. Magyarország	28
Összegzés	30
Irodalomjegyzék.....	32

Bevezetés

„Az élet olyan nagy kérdései, mint a születés és a halál, különösen a természetellenes halál – ezen belül is az emberölés – évezredek óta foglalkoztatják a nagy gondolkodókat, írókat, az emberi jogok harcosait és a bűnügyi tudományok művelőit. Már nagyon régi felismerés, hogy az emberölés a legdrámaibb következményekkel járó, örökre jóvátehetetlen bűncselekmény.”¹

Megtörtént bűnesetek, megoldatlan rejtélyek és hírhedt sorozatgyilkosok. Annak ellenére, hogy az emberölés egyik ritka formája, a sorozatgyilkosság jelensége az utóbbi néhány évtizedben mind a közvélemény, mind a kutatók fokozott érdeklődését felkeltette.² Szeretnék rávilágítani arra, hogy miért okoz ekkora nehézséget felderíteni a sorozatgyilkos kilétét, hogyan lehet csoportosítani őket, milyen módszereket alkalmaznak a bűnüldöző szervek. Megpróbálok választ keresni arra, hogy miért válik valakiből sorozatgyilkos, mik a leggyakoribb tévhitek velük kapcsolatban, végezetül pedig összevetem a sorozatgyilkosság büntetőjogi megítélését az Egyesült Államokban és hazánkban.

1. Fogalommeghatározás

Dolgozatomat az egyik legkritikusabb problémával kezdem, a sorozatgyilkosság fogalmi meghatározásával. Évtizedek kutatómunkáinak eredményeképpen számos megoldás született, azonban nincsen egy általánosan elfogadott fogalommeghatározás. Egy nemzetközileg egységes sorozatgyilkosság-fogalom segítséget jelentene mind a jogalkalmazó, mind a bűnüldöző szervek számára. A következőkben a megoldásokat összevetve, valamint mérlegelve a különböző elemek fontosságát, megpróbálok definiálni a sorozatgyilkosságot.

¹ Bakóczi Antal: Az emberölés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1984. 15.o.

² Christopher J. Ferguson, Diana E. White, Stacey Cherry, Marta Lorenz, Zhara Bhimani: Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation. Journal of Justice, 2003. 287. o.

Douglas, J. Burgess, A. Burgess és Ressler szerint a sorozatgyilkosság három vagy több helyszínen történt három vagy több eseményből áll és az emberölések között eltelik egy érzelmi lehülési időszak. Ez az időszak eltarthat napokig, hónapokig vagy akár évekig is.³

Egger ezzel szemben az elkövető belső lelki világára reflektál, ezáltal leszűkíti a sorozatgyilkosság fogalmát. Azt állítja, hogy a sorozatgyilkosság egy belső indíttatású cselekmény, melynek elkövetője jellemzően hosszabb ideig fantáziál, és tervezi soron következő gyilkosságát.⁴ Habár nem kifejezetten egy szexuális fantáziát feltételez, valószínűsíteni lehet, hogy *Egger* a fantázia kifejezés alatt a szexuális indítékra gondolt.⁵ *Egger* fogalmát *Hickey* bírálta amiért túlságosan szigorú keretek közé szorítja, hogy ki lehet elkövető.⁶ A kritikával én is egyetértek, mert az elkövető számos motivációtól vezérelve elkövetheti az emberöléseket. Ez lehet hatalom, szadizmus vagy akár „küldetéstudat”. A motívumok szerinti besorolást később részletesen fogom tárgyalni, addig is térjünk vissza a fogalommeghatározás problémáihoz.

Hickey maga is alkotott egy fogalmat. Szerinte sorozatgyilkos bármely elkövető, aki három vagy több áldozatot ölt meg előre megfontolt szándékkal, eltérő időpontokban, melyek között napok, hetek, hónapok vagy évek is eltelhetnek.⁷ Ebben a fogalomban visszaköszön, amit évekkel azelőtt *Douglas* és társai állítottak, miszerint az emberölések között akár évek is eltelhetnek. Ezt a fogalmi elemet fontosnak tartom, mert vannak olyan esetek, amikor hosszabb ideig nem öl újra a sorozatgyilkos. Erre több magyarázat is lehet. Elképzelhető, hogy az elkövető elköltözött, helyet változtatott és emiatt máshol folytatja tovább. Vannak olyan sorozatgyilkosok, akik a munkájuk miatt könnyebben szedik áldozataikat, mert például sofőrök, akik sokat utaznak. Egy új munkahely miatt talán abbahagyják a bűnelkövetést. A legvalószínűbb esetben viszont a sorozatgyilkos azért nem öl újra, mert egy másik bűncselekmény miatt szabadságvesztését tölti. Ilyenkor elképzelhető, hogy ha szabadlábra helyezik, folytatni fogja.

³ Douglas, J. E., Burgess, A. W., Burgess, A. G., Ressler, R. K.: *Crime Classification Manual: A Standard System for Investigating and Classifying Violent Crime*, (1992) 21. o.

⁴ Egger, S. A.: *A Working Definition of Serial Murder and the Reduction of Linkage Blindness*. *Journal of Police Science and Administration*, Vol. 12 (1984) No. 3, 348-357. o.

⁵ Christopher J. Ferguson, Diana E. White, Stacey Cherry, Marta Lorenz, Zhara Bhimani: *Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation*. Department of Psychology, University of Central Florida (2003) 288. o.

⁶ Hickey, E. W.: *Serial Murders and their Victims*, 1997. 12. o.

⁷ Hickey, E. W.: *Serial Murders and their Victims*, 1997. 12. o.

1998-ban a Kongresszus a *Gyermekek védelméről a szexuális ragadozókkal szemben* törvény keretében meghatározta a sorozatgyilkosság fogalmát: három vagy több gyilkosság sorozata, melyből legalább egyet az Egyesült Államok területén követtek el, közös jellemvonásokkal, és megalapozottan feltehető, hogy ugyanaz a tettes vagy tettesek követték el.⁸ Ez a fogalom meghatározás szintén nem egy nemzetközileg elfogadható megoldás, mert feltételként szerepel, hogy az emberölések közül legalább az egyik az Egyesült Államok területén történt. A korábbi meghatározásokhoz képest egy másik új elemet is tartalmaz, a cselekmények közötti hasonlóságot. A sorozatgyilkosok szinte minden esetben követnek valamilyen mintázatot az elkövetés módját tekintve, ezt nevezi a tudomány a sorozatgyilkos kézjegyének. Úgy gondolom, hogy ennek inkább a nyomozás során van relevanciája és nem feltétlenül szükséges eleme a fogalom meghatározásának.

Holmes és Holmes fogalma szerint sorozatgyilkos az a személy, aki legalább három embert ölt meg.⁹ Ez egy meglehetősen rövid, tömör fogalom, amely az előbb felsoroltaktól eltérően mindössze egy elemet használ a meghatározásra, az áldozatok számát. E tekintetben az előző megoldásokkal egyetért és háromban minimalizálja. A fogalom nem tartalmazza, hogy az emberölések különböző időpontokban történnek, ezért ezen a ponton érdemesnek tartom elhatárolni a sorozatgyilkosságot és a tömeggyilkosságot. Az utóbbi szintén egy vitatott fogalom, és nincsen nemzetközileg elfogadott álláspont, viszont Az Egyesült Államok Kongresszusa a következőképp határozta meg a tömeggyilkosság fogalmát: a tömeggyilkosság 3 vagy több ember megölése egy esemény során.¹⁰ A szembetűnő különbség a két bűncselekmény között tehát az, hogy amíg a sorozatgyilkosság kapcsán beszélhetünk egy érzelmi lehűlési időszakról az emberölések között, addig a tömeggyilkosság során egymás után rövid időn belül, vagy akár egyszerre valósulnak meg az emberölések. *Holmes és Holmes* fogalma nem használja fel az időt elemként, tehát nem húz határt a két bűncselekmény között.

Végül azt a fogalmat szeretném bemutatni, amely szerintem a legpontosabb. Az FBI és a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium 2005-ös szimpóziumában megegyezett, hogy a fogalom meghatározás során a következő elemeket kell figyelembe venni:

⁹ Holmes, R.J. – Holmes, S.T.: *Serial Murder*, 2010. 486. o.

¹⁰ Investigative Assistance for Violent Crimes Act of 2012

- 1) egy vagy több elkövető
- 2) kettő vagy több áldozat
- 3) az emberölések különböző események során, különböző helyszíneken történnek
- 4) az emberölések között eltelt idő elhatárolja a tömeggyilkosságtól.

Ezeket ötvözve a sorozatgyilkosság két vagy több áldozat jogellenes megölése ugyanazon elkövető vagy elkövetők által, különböző időpontokban.¹¹

A magyar büntetőjogban sem találunk egy általánosan elfogadott sorozatgyilkosság-fogalmat. A Büntető Törvénykönyvünk nem tartalmazza a sorozatgyilkosság törvényi tényállását, viszont az emberölés tényállásának van egy minősített esete, a több ember sérelmére elkövetett emberölés. Habár a jogalkotó elsődleges célja az volt, hogy a büntetés kiszabása során súlyosabb büntetéssel sújtsa ezt a minősített esetet, fontosnak tartom megemlíteni a fogalommeghatározás körében is, mert már két áldozat esetén ezt kell megállapítani.

Az előbb említett megoldásokat összevetve, valamint a különböző tartalmi elemeket vizsgálva megpróbálom definiálni a sorozatgyilkosságot. Az én fogalommeghatározásomban három tényező bír kiemelt jelentőséggel:

- 1) kettő vagy több áldozat,
- 2) eltérő időpontokban történnek az emberölések,
- 3) ugyanazon elkövető vagy elkövetők által.

Egyrészt azt gondolom, hogy kettő áldozat már képes mintázatot mutatni, nem szükséges három. Másrészt az idő tényezőjével elkerülhetem *Holmes és Holmes* meghatározásának problémáját és nem mosódik össze a tömeggyilkosság fogalmával. A harmadik elem szinte minden fogalomban megjelenik, én is fontosnak tartom tisztázni, hogy ugyanaz az elkövető vagy elkövetők esetén beszélhetünk sorozatgyilkosságról. Több fogalom is említi az eltérő helyszíneket, ezt szándékosan hagyom ki az én meghatározásomból, mert van rá példa, hogy az elkövető egy pontosan körül határolható területen követi el az összes emberölést. Az én sorozatgyilkosság-fogalmam tehát a következő: sorozatgyilkosság legalább két áldozat

¹¹ Federal Bureau of Investigation, Department of Justice: Serial Murder Symposium, 2005. 9. o.

megölése, eltérő időpontokban, ugyanazon elkövető vagy elkövetők által. Az emberölések között eltelhetnek napok, hónapok, vagy akár évek.

2. Történeti áttekintés

Habár a sorozatgyilkosság jelensége az elmúlt néhány évtizedben kapott ekkora figyelmet, nem egy újkeletű jelenségről beszélünk. Egyes feljegyzések szerint már az ókorban is voltak sorozatgyilkosok. Példának okáért említhetjük a *Caligulát*, a Római Birodalom császárárt, aki örömet lelte az emberek tortúrájában, vagy a francia nemest, *Gilles the Raist*, aki az 1400-as években többszáz gyereket ölt meg.¹² Úgy gondolom, hogy a történelem során sokkal több sorozatgyilkos volt, mint amennyit feljegyeztek, viszont a technológia fejletlensége és a ma ismert nyomozás során alkalmazott metódusok hiányában sokkal nehezebb volt összekapcsolni az emberöléseket és megtalálni az elkövetőt.

Az első modern sorozatgyilkosnak a *Jack the Ripper*, azaz Hasfelmetsző Jack néven hírhedté vált kegyetlen gyilkost tartják. *Jack* 1888 augusztusa és novembere között legalább öt nővel végzett London *Whitechapel* nevű városnegyedében. Néhányan azt gondolják, hogy a Hasfelmetsző több tucat emberölést követett el 1888 és 1892 között, a rendőrség azonban mindössze öt áldozatot tudott egy elkövetőhöz kötni. Az áldozatok valószínűsíthetően prostituáltak voltak. Ezt később vitatták, mert a feljegyzésekből nem derül ki egyértelműen.¹³ A sorozatgyilkosságok áldozatai gyakran prostituáltak vagy hajléktalanok, mert az elkövetők úgy gondolják, hogy őket kevésbé fogják keresni, ha eltűnnek, és kisebb az esély, hogy elkapják őket. Az ügy a mai napig az angol krimi leghíresebb megoldatlan rejtélyének számít.

A felhasznált forrásaim szignifikáns százalékát az angolszász szakirodalom teszi ki, mert a sorozatgyilkosság jelensége ilyen mélységekben főként az Egyesült Államokban kutatott, illetve az utóbbi években rengeteg dokumentumfilm és krimi készült az amerikai sorozatgyilkosokról. Tévesen jutnánk azonban arra a következtetésre, hogy ez egy amerikai sajátosság. Az első magyar sorozatgyilkos, aki nemzetközileg hírhedté vált, a cinkotai rém, azaz Kiss Béla. Kiss bádogosként dolgozott Cinkotán a 20. század elején. A felesége viszonyt kezdett egy zenésszel, majd 1912-ben mindketten eltűntek a településről. Ezután a bádogos

¹² Laurence Miller: *Agression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives*, 2014. 2. o.

¹³ John Philip Jenkins: *Jack the Ripper*, Britannica <https://www.britannica.com/biography/Jack-the-Ripper>

újságban adott fel házassági hirdetéseket, több nővel szerelmes levelezésbe kezdett, és egy jobb élet reményében magához csábította őket, a pénzüket elvette, a nőket pedig megölte. 1916-ban a korábban Kiss Béla által lakott házban a tulajdonos hét, római számmal sorszámozott és lezárt bádoggal találkozott, amibe a holttesteket rejtette el. A hordók felnyitása után fény derült a szörnyű tetteire. Bár Kisst 1915-ben az első világháborúban elesettként halottnak nyilvánították, 1916-ban élő emberként nyomoztak utána. Még legalább harminc éven keresztül látni vélték New Yorkban, a Szaharában vagy Budapesten, de sohasem akadtak a nyomára.¹⁴

Maga a *serial murderer* (sorozatgyilkos) kifejezést *Robert Ressler* az FBI különleges ügynöke ültette be a köztudatba az 1970-es években, miután egy konferencián felkeltette a figyelmét. Az FBI Viselkedéskutató Egysége 1972-ben kezdte meg munkáját annak érdekében, hogy hatékonyabbá váljon az erőszakos bűncselekmények megelőzése. *Ressler, Douglas, Burgess* és társaik egy teljesen új perspektívából közelítették meg a sorozatgyilkosokat. A korábbi gyakorlattal ellentétben úgy gondolták, hogy ha betekintést nyernek az elkövetők elméjébe, az később segítséget nyújthat további bűncselekmények megoldásában. Ezért *Douglas* és *Ressler* felkereste a szabadságvesztésüket töltő sorozatgyilkosokat és interjúkat készítettek velük. A nyomozók éveken át hallgatták ahogy az elítéltek mesélnek a gyermekkorukról, arról, hogy miként gondolkodnak, hogyan választották ki az áldozataikat és hogyan ölték meg őket. Ezek alapján létrehoztak egy számítógépes adatbázist, amihez a rendőrségnek is hozzáférést biztosítottak, valamint megalkottak egy új nyomozati technikát, a bűnügyi profilozást, amelynek segítségével többek közt a sorozatgyilkos elkövetők kézre kerítése hatékonyabbá vált.¹⁵

Abban az időben kevesebb, mint tíz sorozatgyilkost tartottak számon az Egyesült Államokban. Az 1980-as években az FBI számításai szerint körülbelül 35 aktív sorozatgyilkos volt, és az utóbbi években ez a becslés 200 és 500 közé emelkedett, ez évi 2000-3500 emberölés jelent, ami az USA-ban elkövetett összes emberölés több mint 10%-a. Annak ellenére, hogy a világ népességének mindössze 5%-át teszi ki, egyes szakemberek úgy vélik, hogy a világ sorozatgyilkosainak akár 75%-a az Egyesült Államokban van. Ez talán az amerikai társadalom nyitott természetével magyarázható.¹⁶

¹⁴ Csere Péter: Sorozatgyilkos Cinkotán - Kiss Béla, a bádoggal

<https://www.magyarhirlap.hu/tudomany/20230129-sorozatgyilkos-cinkotan-kiss-bela-a-badogos>

¹⁵ Fenyves Zsófi: az FBI ügynök, aki a leghíresebb sorozatgyilkosok elméjében olvasott: szörnyek közt töltötte a fél életét <https://divany.hu/vilagom/sorozatgyilkos-fbi/>

¹⁶ Laurence Miller: Aggression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives, 2014. 3. o.

3. Sorozatgyilkosok osztályozása

A fogalommeghatározáshoz hasonlóan a sorozatgyilkosok csoportosítását tekintve sincs konszenzus a szakértők között. Míg egy nemzetközileg általánosan elfogadott sorozatgyilkosság-fogalom a bűnügyi tudományok művelőinek és a nyomozó hatóságoknak is segítséget nyújtana, addig véleményem szerint jobb, ha a sorozatgyilkosok osztályozásánál többféle megoldást is figyelembe veszünk, ugyanis az elkövetők tipizálása többféle szempontból megközelíthető.

3.1. Deitz tipológiája

- 1) **Pszichopata szexuális szadista:** szexuális motívum miatt öl és áldozatait megkínozza. Valószínűleg ez áll legközelebb a klasszikus sorozatos szexuális emberölés elkövetőjéhez, amelyről a legtöbb leírás szól. Erre példa lehet *Ted Bundy*, aki fiatal egyetemista lányokat erőszakolt és ölt meg.
- 2) **„Crime spree killer”:** egy vagy több ámokfutást visz véghez, mely során más bűncselekményeket is elkövet, leggyakrabban rablást. A hatalom és erőfitogtatás izgalomba hozza az elkövetőt. Egy szemléletes példa *Bonnie és Clyde* esete.
- 3) **Szervezett bűnözés tagjai:** „hivatásos” bérgyilkosok, akik elsősorban a pénzért ölnek, bár szinte biztos, hogy élvezik, hogy hatalommal bírnak az áldozat felett. Ide soroljuk a politikai bérgyilkosokat és a bűnbandák tagjait.
- 4) **„Custodial killer”:** ez az elkövető olyan áldozatot választ, aki kiszolgáltatott helyzetben van, sebezhető és az elkövető valamilyen felelősséggel tartozik felé. Leggyakoribb példa a „halál angyala” esetek, amikor kórházban vagy időotthonban dolgozó ápolók ölik meg a betegeket általában gyógyszer-túladagolással vagy fojtással. Valószínűleg ebben a kategóriában van a legtöbb női sorozatgyilkos.
- 5) **Pszichózisos sorozatgyilkos:** az elkövető valamilyen téveszme hatására követi el a bűncselekményeket, mert például üldözési mániája van, vagy azt gondolja, hogy valamilyen isteni parancsot kapott, hogy megszabadítsa a világot bizonyos emberektől.¹⁷

A Deitz-féle tipológia nemcsak a sorozatgyilkosokat, hanem az elkövetők tágabb spektrumát lefedi. A „crime spree killer” elkövető kategóriája például nem feltételezi a többszörös

¹⁷ Laurence Miller: *Aggression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives*, 2014 5. o.

elkövetést. A kategóriát leginkább az ámokfutással tudnám kifejezni, amely során az elkövető több áldozatot öl meg különböző helyszíneken, azonban a sorozatgyilkossággal szemben itt nem beszélhetünk egy érzelmi lehűlési időszakról az ölési cselekmények között.¹⁸ A szervezett bűnözés tagja szintén egy olyan kategória, ami nem feltétlenül esik a sorozatgyilkosság látóköre alá. Itt az elkövető célja a státuszbeli vagy pénzbeli haszonszerzés, és az emberölés mintegy eszközként szolgál az elkövető számára.

3.2. Holmes tipológiája

- 1) **Mozgó sorozatgyilkos:** ez a kategória elhatárolást jelent a földrajzilag stabil sorozatgyilkostól, aki a lakóhelyén vagy annak közelében öl. Ehhez képest a mozgó sorozatgyilkos nagy távolságokat beutazik, mindig máshol követi el az emberöléseket.
- 2) **Látnok sorozatgyilkos:** ezt az elkövetőt hallucinációk és/vagy téveszmék késztetik az elkövetésre. Áldozatai általában idegenek és a bűncselekmény elkövetésekor pszichotikus állapot áll fenn. Ez a típus hasonlít a leginkább Dietz pszichózisos sorozatgyilkos kategóriájára.
- 3) **Küldetéstudattól vezérelt sorozatgyilkos:** ez a Dietz-féle pszichózisos sorozatgyilkos másik típusának feleltethető meg. Ez az elkövető vallási vagy politikai nézetektől vezérelve egy meghatározott embercsoportot tűz ki áldozatául. Holmes szerint a missziós sorozatgyilkos nem pszichózisos, hanem téveszmés zavarral küzd, vagy egyáltalán nem is diagnosztizálható. Leggyakrabban viszont egyszerűen annyira szélsőséges az ideológiai meggyőződése, hogy meg akar szabadulni egy meghatározott embercsoporttól.
- 4) **Komfortorientált sorozatgyilkos:** ez a gyilkos haszonszerzés céljából öl. Ide tartoznak a bérgyilkosok, és azok az elkövetők, akik családtagjaikat haszonszerzés céljából ölik meg. Az utóbbi esetben a nyereségvágy keveredhet a gyűlölet és a bosszú érzésével.
- 5) **Hedonista sorozatgyilkos:** ez az a típus, aki szexuális élvezetet merít a gyilkosságból, amely általában hosszú ideig eltart és általában kínzást, csonkítást is alkalmaz.
- 6) **Hatalomvágytól/irányítási vágytól vezérelt sorozatgyilkos:** az előbbi típushoz hasonlóan ez az elkövető is élvezetet lel az áldozat kínzásában, de itt a hangsúly inkább

¹⁸ Charles Montaldo: Mass Murderers, Spree and Serial Killers, 2019 <https://www.thoughtco.com/defining-mass-spree-and-serial-killers-973123>

a hatalom fitogtatásán van, mintsem a szexuális elemen. Természetesen van átfedés a két típus között.¹⁹

Holmes egy teljesen új kategóriát vezet be azzal, hogy elhatárolja a mozgó sorozatgyilkost, attól az elkövetőtől, aki egy jól körülhatárolható területen belül követi el az emberöléseket. Továbbá a pszichotikus elkövetőt két kategóriára bontja. Szerintem ez egy fontos elhatárolás, mert míg a látnokot téveszméi vagy hallucinációi készítetik az emberölésre, addig a küldetéstudattól vezérelt elkövető gyakran nem is diagnosztizálható, hanem a szélsőséges nézetei vezérlik.

3.3. Az FBI és a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium 2005-ös szimpóziumának modellje

A konferencia résztvevői megvitatták a különböző motivációkkal kapcsolatos kérdéseket és a sorozatgyilkosok kategorizálására kidolgozott tipológiákat. Általában az elkövető motivációjának meghatározása biztosítja a bűnüldöző szervek számára a potenciális gyanúsítottak körének szűkítését. A következő megállapításokra jutottak:

- Egy sorozatgyilkosság nyomozása során általánosan elmondható, hogy nehéz meghatározni az elkövető motivációját.
- Egy sorozatgyilkosnak több motivációja is lehet.
- A motiváció egyetlen emberölés alatt is megváltozhat, de az elkülönülő emberölések között is.
- A motivációk osztályozásának a bűncselekmény helyszínén megfigyelhető viselkedésre kell korlátozódnia.
- Hiába meghatározható a motiváció, nem minden esetben nyújt segítséget a gyilkos kilétének felderítésében.
- A nyomozati erőforrások felhasználása az indíték felderítésére az elkövető azonosítása helyett félrevezetheti a nyomozást.
- A nyomozóknak nem feltétlenül kell párhuzamot vonniuk a sorozatgyilkos motivációja és az áldozat sérüléseinek mértéke között.

¹⁹ Laurence Miller: Agression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives, 2014 5. o.

- Végezetül pedig az indítéktól függetlenül a sorozatgyilkosok azért követik el a bűncselekményeket, mert ezt akarják. Kivételt képez ez alól az a néhány gyilkos, aki súlyos mentális betegségben szenved.

A szimpózium résztvevői azt javasolták, hogy a bűnüldöző szervek számára a gyanúsítottak körének szűkítése érdekében a motivációk széles, nem kizárólagos kategóriáit használják iránymutatásként. Az alábbiakban felsorolt kategóriák általánosak, és nem tekinthetők a sorozatgyilkosok vagy motivációik teljes körű felmérésének:

1. A **düh** olyan motiváció, amelyben az elkövető haragot vagy ellenszenvet mutat a társadalom egy bizonyos csoportjával vagy a társadalom egészével szemben.
2. A **bűnügyi „vállalkozás”** olyan motiváció, amelyben az elkövető státuszbeli vagy pénzbeli előnyökhöz jut a kábítószerrel, bűnbándával vagy szervezett bűnözéssel összefüggő emberölések elkövetésével.
3. Az **anyagi haszonszerzés** olyan motiváció, amikor az elkövetőnek pénzbeli haszna származik az emberölésből. Az ilyen típusú bűncselekményekre példák a "fekete özvegy" gyilkosságok (amikor a feleség megöli a férjét), a rablógyilkosságok vagy a biztosítási vagy szociális csalásokkal kapcsolatos sorozatgyilkosságok.
4. Az **ideológia**, mint emberölések elkövetésének motivációja egy adott egyén vagy csoport céljainak és eszméinek előmozdítása érdekében. Ilyenek például a terrorista csoportok vagy egy adott faji, nemi vagy etnikai csoportot támadó egyén(ek).
5. A **hatalom/izgalom** olyan motiváció, amikor az elkövető hatalmat és/vagy izgalmat érez, amikor megöli áldozatait.
6. A **pszichózis** olyan helyzet, amelyben az elkövető súlyos mentális betegségben szenved, és e betegség miatt gyilkol. Ez magában foglalhat auditív és/vagy vizuális hallucinációkat, valamint paranoid, grandiózus vagy furcsa téveszméket.
7. A **szexuális motivációt** az elkövető szexuális szükségletei/vágyai vezérlik. A bűncselekmény helyszínén lehet, hogy egyértelmű szexuális érintkezés tapasztalható, de az is lehet, hogy egyáltalán nem.²⁰

²⁰ Federal Bureau of Investigation: Serial Murder - Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators 2008. 17-18. o.

3.4. Dichotóm felosztás

Létezik egy, az előzőektől teljesen eltérő kategorizálása a sorozatgyilkosoknak, amelyet az FBI Viselkedéskutató Egysége dolgozott ki. Ez a tipológia az elkövetés módjára, a *modus operandi*ra fektet nagyobb figyelmet, mintsem az elkövető motivációjára. Ez alapján az alábbi kategóriákba sorolhatóak a sorozatgyilkosok:

1) Rendezett

Ez az elkövető átlagnál magasabb intelligenciával rendelkezik és felsőbbrendűnek tartja magát a többi embertől. Az élet minden területén nagyon aprólékos, ügyel a külsejére és a környezetére. Általában nem a lakóhelye közelében öl, akár nagyobb távolságokat is beutazik. Előre kiválasztja az áldozatát, gyakran napokig, hetekig megfigyeli őt, pontosan kidolgozza, hogy mikor, hol és hogyan fogja elköveti az emberölést. Olyan helyzetet próbál kialakítani, amiben az áldozat teljesen ki van szolgáltatva, ő pedig maximális hatalmat és magabiztosságot érez. Gyakran megtart valamilyen személyes tárgyat, amit mintegy trófeaként gyűjt áldozataitól. Ezt később előveszi, hogy felidézze és újra élje fantáziájában az emberölést. A rendezett sorozatgyilkos általában tisztában van a bűnüldöző szervek által alkalmazott módszerekkel, az is előfordul, hogy ő maga is rendőr, katona vagy biztonsági őrként dolgozik vagy dolgozott korábban. Erre a típusra lehet még jellemző, hogy korábbi sorozatgyilkosokat tanulmányoz, esetleg levelezésbe kezd velük.²¹ A bűncselekmények után nagy érdeklődést mutat a nyomozás iránt és követi a híradásokat.²²

2) Rendezetlen

Ez az elkövető az átlagnál alacsonyabb intelligenciával rendelkezik. Magányos, zárkózott, a környezete is furcsának tartja. Szexuálisan és szociálisan is inkompetens, ezért az emberölések során valamilyen szexuális cselekményt is elkövet. Nem tervezi meg előre, hogy kit és mikor fog megölni, hanem akkor öl, ha éppen látja a lehetőséget. A rendezett sorozatgyilkossal ellentétben nem jó

²¹ Laurence Miller: Agression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives, 2014. 6. o.

²² FBI: Law Enforcement Bulletin, 1985. 19.o.

manipulátor, kerüli a szóváltást az áldozatokkal. Spontán, ezért a bűncselekmény helyszínét is rendezetlenül hagyja maga után.²³ Ez a típus a lakóhelye közelében öl, és az emberölések után szembetűnő változáson megy keresztül, pl.: megváltozik a vallása, elkezd alkoholt vagy drogot fogyasztani. Nem követi nyomon a híreket, kevés érdeklődést mutat a nyomozás iránt.

A rendezett és rendezetlen sorozatgyilkos összehasonlítása a bűncselekmény helyszínén tapasztaltak alapján²⁴:

Rendezett	Rendezetlen
előre eltervezi az emberölést	spontán követi el
az áldozat számára ismeretlen, de előre kiválasztja	általában ismeri az áldozatot
megszemélyesíti az áldozatot	személyteleníti az áldozatot
uralja a beszélgetést	minimalizálja a beszélgetést
a helyszín összességében rendezett	a helyszín pongyola
önuralmat mutat	féktelen
agressziót mutat az áldozat halála után	szexuális cselekményt végez az áldozat halála után
elrejt a holttestet, akár el is szállítja	nem rejt el a holttestet
nem hagy a helyszínen bizonyítékot	gyakran bizonyítékot hagy maga után

Habár alapvetően dichotómikus rendszerről beszélünk, van egy harmadik kategória, amelyen belül keverednek a rendezett és rendezetlen sorozatgyilkos tulajdonságai. Az FBI szerint, ha egy emberölés helyszínén keverednek a két típus jellemvonásai, elképzelhető, hogy több elkövetőről beszélünk. Egy másik magyarázat, hogy a rendezett sorozatgyilkos előre eltervezi az emberölést, azonban felmerül egy olyan körülmény, amivel korábban nem számolt, és ez annyira megzavarja, hogy végül rendezetlenül követi el.²⁵

²³ Laurence Miller: Agression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives, 2014. 7. o.

²⁴ FBI: Law Enforcement Bulletin, 1985. 19. o.

²⁵ Jennifer R. Philips: Male Serial Killers and the Criminal Profiling Process: A Literature Review, 1996. 42-43. o.

4. Profilozás

A sorozatgyilkos kilétének felderítése során gyakran alkalmazzák a profilozás módszerét, amelynek segítségével a bűncselekmény(ek) helyszínén látottak alapján következtetnek az elkövető demográfiai, szociális és személyes tulajdonságaira, majd ezek alapján megpróbálnak egy képet alkotni róla. Elsőként az Egyesült Államokban intézményesült, majd később több ország is átvette a módszert. Ebben a fejezetben az amerikai módszert fogom összevetni a hazai gyakorlattal.

4.1. Amerikai Egyesült Államok: Criminal profiling

Az Egyesült Államokban alkalmazott *Criminal profiling*, azaz bűnügyi profilozás módszerét a korábban már említett FBI Viselkedéskutató Egysége alkotta meg annak érdekében, hogy az elkövetőt minél hamarabb megtalálják és megelőzzék a további bűnelkövetést. A profilalkotási folyamatot az FBI olyan nyomozati technikaként határozza meg, amelynek segítségével az elkövető főbb, személyiség- és viselkedésbeli jellemzőit az általa elkövetett bűncselekmény(ek) elemzése alapján azonosítják.²⁶ A profilozó képessége abban rejlik, hogy a helyszínen látottak alapján összekapcsolja azokat az elkövetői személyiségeket, akik egymáshoz hasonló bűncselekményeket követnek el. A profilozást leginkább ahhoz lehet hasonlítani amikor egy klinikus felállítja a diagnózist és megtervezi a beteg kezelését, hiszen itt is adatok gyűjtéséről, hipotézisek felvetéséről, illetve egy profil kidolgozásáról van szó. A módszer 6 lépésből áll.

1) A profilozás input szakasza

A profilozás az input szakasszal kezdődik, amely a bűncselekmény és a helyszín egészét átfogja. Főként az emberölések esetében olyan környezeti tényezők is relevánsak lehetnek, mint az aznapi időjárás, a politikai és társadalmi helyzet. Ide tartozik még az áldozatról fellelhető összes információ, mint például a munkahelye, egészségügyi állapota, társadalmi megítélése, hobbijai vagy a családi háttere. Továbbá kiemelt fontosságú az orvosszakértői vélemény és a boncolási jegyzőkönyv, amely tartalmazhatja, hogy az áldozatot hogyan és milyen fegyverrel ölték meg. Az áldozatról készült fotók mellett, ha van rá lehetőség, akkor felhasználnak olyan képeket vagy rajzokat is, amik egy átfogó képet adnak a helyszínről. Ezután a profilozó tanulmányozza a képeket, a kapott

²⁶ FBI: Law Enforcement Bulletin, 1986 9. o.

információkat, illetve a rendőrségi jelentéseket. Ezek alapján tud következtetni arra, hogy az elkövető mennyire tartotta kontrol alatt a bűncselekményt, milyen érzelmi állapotban lehetett, illetve mennyire szofisztikált. Ebben a szakaszban a profilozó még nem szeretné tudni, hogy kik a lehetséges gyanúsítottak. Ezzel elkerüli azt, tudat alatt valamelyiküket társítja a profilhoz.

2) Döntési szakasz

A döntési folyamat az input szakaszban kapott információk rendszerezésével kezdődik. Az emberölést besorolják típus szerint, ami lehet az emberölés alapesete, tömeggyilkosság, ámokfutás vagy sorozatgyilkosság. Ezeket a kategóriákat korábban már elkülönítettem egymástól a fogalommeghatározásnál. A profilozó ezután megpróbálja meghatározni az elkövető motívumát és az alapján besorolni valamelyik elkövetői kategóriába. Ezt az áldozat veszélyességi faktorának a meghatározása követi, ami függhet az áldozat korától, munkahelyétől vagy az életstílusától. Ha ez a faktor alacsony, kisebb eséllyel esik áldozatul valaki. Az elkövető tekintetében is vizsgálják, hogy mekkora kockázatot vállalt, amikor elkövette a bűncselekményt. A második szakaszban vizsgálják azt is, hogy az adott bűncselekmény mennyire eszkalálódott a korábbihoz képest (például az elkövető először csak leselkedik az áldozat után, később pedig nemi erőszakot követ el). Végezetül a profilozó figyelembe veszi az idő -és helytényezőket. Az, hogy a bűncselekményt nappal vagy éjszaka követték el, kiemelt jelentőséggel bír, mert ebből lehet következtetni az elkövető életmódjára és munkájára. A helyszín kapcsán vizsgálni kell, hogy az elkövető valahova elszállította-e az áldozatot (és ha igen, akkor hogyan) vagy ott helyben követte el a bűncselekményt.

3) A bűncselekmény értékelése

A harmadik szakaszban a profilozó megpróbálja felvázolni, hogy a helyszínen pontosan mi történhetett, hogyan viselkedett az elkövető és az áldozat. Az értékelés az elkövető klasszifikációjából következik. Ebben a szakaszban állapítja meg a profilozó, hogy rendezett vagy rendezetlen az elkövető. Ahogyan a sorozatgyilkosok osztályozásánál már említettem, a rendezett vagy rendezetlen

kategóriába való besorolás rengeteget elmondhat az elkövető személyiségéről, életmódjáról. Ebben a szakaszban ismét előkerül a motiváció meghatározása is.

4) Az elkövető profilja

A negyedik szakaszban teljes mértékben az elkövetőre irányul a figyelem és a profilozó a korábban összegyűjtött információk felhasználásával kifejezetten az elkövető személyére vonatkozóan tesz hipotéziseket. Megpróbálja meghatározni az életkorát, a külsejét, a szokásait, a meggyőződéseit és értékeit. A profilnak illeszkednie kell a bűncselekmény korábbi felvázolásához, különben újra kell kezdeni a profilozást.

5) Nyomozati szakasz

Miután elkészült a bűnügyi profil, átadják a nyomozó hatóságoknak, ők pedig felhasználják. Az elkövető kihallgatása során alkalmazott módszerhez is segítséget nyújthat a profil, illetve azt is megjósolhatja, hogy az elkövető hogyan fog válaszolni egyes kérdésekre.

6) Letartóztatás

A profilozás utolsó szakasza a gyanúsított letartóztatása. Amikor az elkövető bevallja a bűncselekmény elkövetését, fontos, hogy készítsenek vele egy részletes interjút, amellyel ellenőrzik, hogy mennyire volt pontos a bűnügyi profil.²⁷

A bűnügyi profilozás technikája a túsztárgyalások, a névtelen fenyegető levelek, a gyűjtogatások, a szexuális erőszak és az emberölések során is segítséget nyújt a nyomozó hatóságoknak az elkövető kilétének felderítése során.²⁸

4.2. Profilozás Magyarországon

Az FBI profilalkotási módszerét vette át Magyarország is, azonban némi változtatást igényelt az eltérő társadalmi, gazdasági, kulturális, szociológiai berendezkedés miatt. Hazánkban 1966-

²⁷ Douglas, Ressler, Burgess, Hartman: Criminal Profiling from Crime Scene Analysis, 1986. 406-415.o.

²⁸ FBI: Law Enforcement Bulletin, 1986. 10. o.

ban kezdték el alkalmazni az Országos Rendőrfőkapitányság Kriminalisztikai Azonosító Szolgálatánál és jelenleg az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztályán folyik profilalkotási tevékenység. Egy számítógépes adatbázis tartalmazza a korábban elkövetett bűncselekményeket és a módszer azon alapszik, hogy hasonló sértettek sérelmére, hasonló bűncselekményeket valószínűleg hasonló tettesek követnek el. A megoldandó bűncselekmény ismert adatait felviszik az adatbázisba, a program maga pedig hasonlóságokat keres korábban elkövetett bűncselekményekkel. A profilozó ez alapján – a tapasztalatok szerint - 80-90%-os pontossággal tudja megadni a tettes személyleírását, szociológiai, illetve bűnügyi jellemzőit.²⁹

A 13/2001. (X.2.) ORFK utasítás tartalmaz egy kérdőívet, amely 256 db információra kérdez rá a profil elkészítése során. A kérdőív felépítése a következő:

- 1-10 kérdés az azonosító adatokat tartalmazza
- 11-77 kérdés a sértett adatait tudakolja
- 71-120 kérdés a bűncselekmény körülményeiről, leírásáról kér információt
- 121-146 kérdés az áldozat sérüléseinek felsorolását kéri
- 147-165 kérdés az elkövető eszközeit és cselekménye indítékait tartalmazza
- 166-254 kérdés az elkövető adatait veszi sorra

Az utasítás kifejezetten tartalmazta, hogy – az FBI bűnügyi profilalkotási módszerétől eltérően - az adatlap kifejezetten az emberölés bűncselekmények felderítéséhez szolgál segítségül. A jelenlegi jogi szabályozó, a 23/2018. (VI.21.) ORFK utasítás szerint a bűnügyi elemzés értékelésének az alábbi elemeket kell tartalmaznia:

- *az elemzést végző bűnügyi elemző egység megnevezését;*
- *az elemzést végző elemző(k) nevét és elérhetőségét;*
- *a megrendelő megnevezését és az ügy előadójának nevét;*
- *a kapott feladat rövid leírását;*
- *a felhasznált információs adatbázisok megnevezését;*
- *az elemzés során tett megállapításokat (hipotézis, konklúzió, előrejelzés vagy becslés);*
- *a megállapítások alapjául szolgáló premisszákat;*
- *a feltárt információs réseket és hiányosságokat;*

²⁹ Lehoczki Ágnes: A homicid esemény utáni szakasz történéseinek vizsgálata emberölést elkövetők esetében, 2021. 58-59. o.

- az elemzés során tett javaslatokat a nyomozás, előkészítő eljárás, titkos információgyűjtés folytatásához vagy a vezetői döntés meghozásához.

Magyarországon az utóbbi években kísérleteztek a Nagy-Britanniában honosult módszerrel is, ami a pszichológiai profilalkotás. Ennek a megoldásnak a lényege, hogy nyomozók és pszichológusok együttműködése során részletesen átbeszélnek az ügyeket, majd megpróbálják megtalálni az elkövető kézjegyet és a motívumait. Ezzel a módszerrel készült profilok továbbá segítséget nyújthatnak a kihallgatáshoz és a sajtó kezeléséhez is.³⁰

Összességében elmondhatjuk, hogy a profilozás alkalmazása hazánkban nem terjedt el annyira, mint az Egyesült Államokban. Ezt indokolhatja, hogy Magyarországon ritkábban történnek akkora súlyú bűncselekmények, amelyek szükségeltetnék a használatát.

4.3. A profilalkotás felhasználása

Habár a dolgozatom témája a sorozatgyilkosság, és a bűnügyi tévéműsorokban azt látjuk, hogy leggyakrabban sorozatos elkövetések esetén alkalmazzák a profilalkotás módszerét, számos más bűncselekmény esetén, illetve a nyomozás különböző szakaszaiban is segítséget nyújthat a nyomozó hatóságoknak. Lehoczi Ágnes a doktori disszertációjában készített egy táblázatot, amely szemléletesen bemutatja, hogy mennyire sokrétű a profilozás módszerének felhasználása.³¹

Nyomozati, felderítési szakasz	Elfogás után, vizsgálati szakasz
lehetséges elkövetői kör, vagy gyanúsítottak körének szűkítése	kihallgatási taktika és az információnyerés optimalizálása
ügyek összekapcsolása	házkutatások célirányosságának és hatékonyságának növelése
eszkálálódás becslése	további ügyek tetteshez kapcsolása
új nyomok, verziók generálása	
proaktív technikák, kreatív nyomozati taktikák kialakítása	

³⁰ Lehoczi Ágnes: A homicid esemény utáni szakasz történéseinek vizsgálata emberölést elkövetők esetében, 2021. 59. o.

³¹ Lehoczi Ágnes: A homicid esemény utáni szakasz történéseinek vizsgálata emberölést elkövetők esetében, 2021. 59-61.o.

5. Kriminálpszichológiai kitekintés – sorozatgyilkosnak születni vagy sorozatgyilkossá válni?

A dolgozatomban ezen részében arra a kérdésre keresem a választ, hogy valaki sorozatgyilkosnak születik, tehát születésétől kezdve hordoz bizonyos személyiségjegyeket, amelyek miatt nagy valószínűséggel lesz belőle elkövető, vagy sorozatgyilkossá az évek során válik a környezetének hatására.

5.1. Sorozatgyilkosnak születni

Általánosságban elmondható, hogy a legtöbb sorozatgyilkos valamilyen mentális zavarral küzd. Fontos megjegyezni, hogy ennek ellenére a sorozatgyilkosoknál jellemzően nem értékelik büntethetőséget kizáró okként. A személyiségzavar nem betegség, hanem a személy állandó tulajdonsága, normál személyiségvonások szélsőséges megnyilvánulásai. Ez egy állapot, nem pedig epizodikus esemény.³² Alapvetően három személyiségzavar van (antiszociális személyiségzavar, pszichopátia, szociopátia), amely leggyakrabban megjelenik ezen elkövetőknél.

5.1.1. Antiszociális személyiségzavar

Maga a kifejezés – antiszociális – társadalomellenességet jelent. Ez többféleképpen meghatározható, mint például másik életminőségét, személyiségi jogait figyelmen kívül hagyó viselkedés vagy mint személyiségzavar következtében kialakuló nemkívánatos viselkedés. Felfogható ugyanakkor mentális zavarként is. A fogalom tehát nem azonos egyetlen diagnosztikai kategóriával.³³

A DSM 5 (*Mentális zavarok Diagnosztikai és Statisztikai Kézikönyve*, 5. kiadás) 7 kritériumot határoz meg az antiszociális személyiségzavar kapcsán.

- 1) Társadalmi normáknak való megfelelés elmulasztása, jogellenes viselkedés,
- 2) csalárdság, amelynek jellemzője a többszöri hazudozás, mások megtévesztése haszonszerzés vagy élvezet céljából,
- 3) impulzivitás, előrelátás hiánya,

³² Személyiségzavarok, 2015

https://semmelweis.hu/pszichiatria/files/2016/10/gytk_hun_szemelyisegzavarok_2015.pdf

³³ Haller József: Büntettek kriminálpszichológiája, 2020. 24. o.

- 4) ingerlékenység, agresszivitás, amelyet ismétlődő verekedések, támadások jellemeznek,
- 5) a saját és mások biztonságával való nemtörődés,
- 6) következetes felelőtlenség, munkamagatartás és pénzügyi kötelezettségek teljesítésének elmulasztása,
- 7) a büntudat hiánya, amit mások bántalmazásának vagy meglopásának racionalizálása jellemez.

Ezen kritériumok közül legalább háromnak (vagy többnek) teljesülnie kell. Általában 15 éves kor előtt már megjelennek az előbb felsorolt jelek, azonban a 18. életév betöltése szükséges a diagnosztizáláshoz.³⁴

A következő két személyiségzavart gyakran összetévesztik annak ellenére, hogy meglehetősen eltérő jellemzőkkel bírnak. A sorozatgyilkosok vonatkozásában ez a két kategória, ami a leggyakrabban megjelenik.

5.1.2. Pszichopátia

A kutatások azt mutatják, hogy a pszichopáták alulfejlett agyi részekkel rendelkeznek, olyan részekkel, melyek általában véve az érzelmek és az ösztönök kontrollálásáért felelősek.

Néhány jellemző a pszichopata személyiségre:

- ritkán, vagy egyáltalán nem éreznek büntudatot,
- az embereket báboknak, tárgyaknak tekintik, akiket felhasználnak a céljaik elérésére,
- nehezen alakítanak ki érzelmi kötődést másokkal,
- emellett viszont a környezete számára vonzónak és megbízhatónak tűnik,
- átlagnál magasabb intelligenciával rendelkezhet,
- gyakran rendelkezik munkahellyel és megbecsült tagja lehet a társadalomnak.

Az utolsó két pont szemlélteti, hogy miért ennyire nehéz elkapni egy pszichopata sorozatgyilkost. Szinte észrevehetetlenül elvegyülhet a környezetében, és adott esetben a nyomozó szervek elsiklanak felette. *Stone* pszichológus kutatása szerint a sorozatgyilkosok 86,5%-a pszichopata, 9%-a pedig rendelkezik egyes pszichopata személyiségjegyekkel.³⁵

³⁴ American Psychiatric Association: Diagnostic and Statical Manual of Mental Disorders, 2013. 659. o.

³⁵ Personality disorders, psychopathy and serial killers, 2006
<https://www.scielo.br/j/rbp/a/mFz4QLyYLQDpwcXBM7phzd/?lang=en>

5.1.3. Szociopátia

A pszichológus kutatók általánosan azt feltételezik, hogy a pszichopáták többnyire annak is születnek – genetikai hajlam alapján -, míg a szociopáták a környezeti hatások mentén alakulnak azzá. A szociopata jellemzően gyermekkorban vagy tinédzserkorban fizikai vagy szexuális bántalmazás áldozatául esik.

Szociopátia jellemzői:

- ösztönösebb, kiszámíthatatlanabb, mint a pszichopata,
- átlagnál alacsonyabb intelligenciával rendelkezhet,
- szintén nehezen alakít ki kapcsolatokat, de hasonló gondolkozású emberekhez vagy csoportokhoz kötődhet

Ha egy szociopata sorozatgyilkos, kevésbé tervezi meg előre az emberöléseket, dühkitörései lehetnek, nehezebben kontrollálja az érzelmeit, ez pedig növeli az esélyét annak, hogy elkapják.³⁶

A pszichopátia és szociopátia rengeteg átfedést mutat az antiszociális személyiségzavarral, önállóan nem szokták diagnosztizálni, a DSM-ben sem szerepelnek önálló személyiségzavarként, ezért általában az antiszociális személyiségzavar spektruma alá sorolják.

5.2. Sorozatgyilkossá válni

Az évek során számos sorozatgyilkos életútját áttanulmányoztam és nagyon kevés kivétellel azt tapasztaltam, hogy szinte mindegyikőjüknel megjelenik gyermekkorban a bántalmazás. Ez lehet akár kortársak általi kiközösítés, viszont leggyakrabban a közeli család valamely tagja bántalmazza fizikailag, érzelmileg vagy szexuálisan a későbbi sorozatgyilkos elkövetőt. Az abúzusok hatására sok esetben már gyermekkorban felfedezhetőek olyan tulajdonságok, amelyek arra utalnak, hogy az adott személy a jövőben nagy valószínűséggel fog erőszakos bűncselekményeket elkövetni. *Dollard* frusztráció-agresszió elmélete szerint a személyi

³⁶ Különbség a pszichopata és a szociopata között, 2015
https://nexttime.blog.hu/2015/10/31/a_kulonbseg_a_pszichopata_es_a_szociopata_kozott

szükségletek kielégítésében való sikertelenség frusztrálóan hat az egyénre, ami aztán agresszív viselkedést eredményez. Az agresszió irányulhat az egyén vagy más személy ellen is.³⁷

J.M. Macdonald amerikai pszichológus szerint három intő jel van, ami az erőszakos elkövetők (ideértve a sorozatgyilkosokat) gyermekkorában megjelenik. Ezt nevezzük *Macdonald* triásznak.

1. Állatkínzás

Macdonald úgy vélte, hogy az állatokkal szembeni kegyetlenség abból ered, hogy a gyermek bántalmazás áldozatává válik. Ez különösen igaz azokra a bántalmazásokra, amelyeket idősebb, felnőtt emberek követnek el, és amelyek ellen nem tud védekezni egy gyermek. Ennek következtében a gyerek az állatokra vetíti ki a frusztrációját. Ezek általában kistestű állatok, rágcsálók, madarak. A gyerek az állatkínzáskor úgy érzi, végre ő irányítja a környezetét.

2. Tűzgyújtogatás

A pszichológus szerint a tűzgyújtást a gyermek arra használja, hogy levezesse a benne felgyülemlett agressziót és tehetetlenséget, amelyet a felnőttek által okozott megaláztatás okoz. Gyakran ez a felnőttkori erőszakos viselkedés legkorábbi jele. Habár a gyújtogatás nem érint közvetlenül élőlényt, mégis alkalmas arra, hogy a gyermek feloldatlan agresszióját kielégítse.

3. Ágybavizelés

Az 5 éves kor feletti, hónapokon keresztül tartó ágybavizelés ugyanahhoz a megaláztatottság érzéshez kapcsolódik, amely a triász első két viselkedési formáját, az állatkínzást és a tűzgyújtogatást is előidézheti. Az ágybavizelés súlyosbítja a gyermekben a szégyenérzetet, aminek következtében még gyakrabban ágyba vizek. Ez gyakran összefügg a szorongással és a tehetetlenség érzésével.

Érdekes megjegyezni, hogy maga *Macdonald* sem hitte, hogy a kutatásai teljesen egyértelmű kapcsolatot találtak ezen viselkedésformák és a felnőttkori erőszakos viselkedés között. A kutatók viszont megpróbálták igazolni a *Macdonald* triászt egy teszt keretében. Egy 1966-os

³⁷ Petényi Edina: Kriminális személyek 2. rész – Gyermekkori sérelmek, 2016 <https://juratus.elte.hu/kriminalis-szemelyek-2-resz-gyermekkori-serelmek/>

kutatás során 88 erőszakos elkövetőt vizsgáltak meg és közülük 31 embernél teljesen, a maradék 57 embernél pedig részben kimutathatóak voltak gyermekkorban a triász elemei.³⁸

A „Sorozatgyilkosnak születni vagy sorozatgyilkossá válni?” kérdésre talán sohasem kapunk egyértelmű, kielégítő választ, hiszen mindkét faktornak fontos szerepe van. Egyrészt a gyermekkori traumákra vezethető vissza rengeteg személyiségzavar, másrészt a sorozatgyilkosok jelentős százaléka pszichopata, ami pedig az emberrel veleszületett rendellenesség, nem a környezeti hatások miatt alakul ki, ezért nehéz igazságot tenni. Végezetül nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy nem minden emberből válik erőszakos bűnelkövető, aki gyermekkorában traumákat szenvedett el, vagy valamilyen személyiségzavarral küzd és ez fordítva is igaz. Egy sorozatgyilkos tetteire magyarázatot adhatnak ezek a tényezők, viszont sosem jelentenek mentséget a felelősségre vonás alól.

6. Tévhitek a sorozatgyilkosokról

Dolgozatom ezen fejezetében olyan gyakori tévhiteket szeretnék megdönteni a sorozatgyilkosokkal kapcsolatban, amelyek a médiatermékek hatására alakultak ki az emberekben és egyáltalán vagy nem feltétlenül tükrözik a valóságot.

Minden sorozatgyilkos magányos és diszfunkcionális

A sorozatgyilkosok többsége nem visszahúzódó és magányos. Elrejtőznek a környezetükben. Gyakran van családjuk, lakásuk és jól jövedelmező munkájuk. A közösség átlagos tagjának tartják őket, nem tűnnek ki, ezért is jelent ekkora nehézséget a bűnüldöző szervezetek megtalálni őket.³⁹ Erre példa lehet a sorozatgyilkosok osztályozásánál már említett Ted Bundy, aki egyetemre járt, pszichológiát végzett és jogot tanult, illetve politikai pályára készült. A környezetének egy konfidens, közvetlen személynek tűnt és nem is sejtették róla,

³⁸ Tim Jewel: Can the Macdonald Triad Predict Serial Killers? 2020

<https://www.healthline.com/health/macdonald-triad>

³⁹ Federal Bureau of Investigation: Serial Murder - Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators 2008. 3. o.

hogyan fiatal lányokat öl meg.⁴⁰ Egy interjú során így nyilatkozott a sorozatgyilkosokról: „*Mi, sorozatgyilkosok vagyunk a fiaitok, a férjeitek. Mindenhol ott vagyunk.*”⁴¹

A sorozatgyilkosok minden esetben szexuális indítékból ölnek

Az elkövetőnek rengeteg más indítéka lehet az emberölések elkövetésére, mint például hatalomvágy, nyereségvágy vagy akár figyelemfelkeltés. *John Allen Muhammad* és *Lee Boyd Malvo* sorozatgyilkosok motivációja például izgalom és düh volt. Három héten keresztül terrorizálták Washington városát. Ezalatt tíz embert öltek meg és további hármat megsebesítettek. A rendőrségnek üzeneteket hagytak és azt mondták, hogy ha pénzt kapnak, abbamaradnak az emberölések.⁴²

A sorozatgyilkosok nagy távolságokat utaznak be

A legtöbb sorozatgyilkos egy jól körülhatárolható területen belül követi el az emberöléseket. A komfortzónáikon belül hajtják végre, amelyeket gyakran egy fix pont (pl. lakóhely, munkahely vagy egy rokon lakóhelye) határoz meg. A sorozatgyilkosok időnként a kilépnek a komfortzónájukból, amikor például magabiztosabbá válnak, vagy azért, hogy elkerüljék a lebukást. Nagyon kevés sorozatgyilkos utazik be nagy távolságokat. Ezek az elkövetők az alábbi kategóriák valamelyikébe tartoznak:

- azok a személyek, akik gyakran költöznek, vándorló életmódot folytatnak
- hajléktalanok, akik mindenhol csak ideiglenesen maradnak
- olyan személyek, akiknek munkájuktól fogva gyakran kell utazniuk, mint például sofőrök vagy katonák⁴³

⁴⁰ Tim Ott: Ted Bundy Killings: A Timeline of His Twisted Reign of Terror, 2021
<https://www.biography.com/crime/ted-bundy-timeline-murders>

⁴¹ Amanda Lundgren: These Quotes From Ted Bundy Are Absolutely Chilling, 2019
<https://www.yahoo.com/lifestyle/quotes-ted-bundy-absolutely-chilling-150500576.html>

⁴² Federal Bureau of Investigation: Serial Murder - Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators 2008. 4. o.

⁴³ Federal Bureau of Investigation: Serial Murder - Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators 2008. 5.o.

Minden sorozatgyilkos valamilyen gonosz lángelme vagy elmebeteg

Egy másik gyakori tévhit, miszerint a sorozatgyilkosok vagy átlag feletti intelligenciával rendelkeznek vagy pedig valamilyen szellemi fogyatékosággal küzdenek. Ez a két szélsőséges álláspont valószínűleg a médiában ábrázolt sorozatgyilkosoknak köszönhetően alakult ki. A legtöbb elkövető valóban szenved valamilyen személyiségzavarban, azonban a felelősségre vonásuk során a szakértők általában nem állapítanak meg elmebetegséget. Másrészt a krimikben ábrázolt sorozatgyilkos, aki olyan magas intelligenciával rendelkezik, hogy túl jár a nyomozóhatóságok eszén, szintén nem egy gyakori eset. Az igazság az, hogy a legtöbb sorozatgyilkos intelligencia szintje átlagostól kicsivel az átlag feletti értékig terjed.⁴⁴

7. A sorozatgyilkosság büntetőjogi megítélése

7.1. Amerikai Egyesült Államok

Az sorozatgyilkosság kapcsán úgy gondolom, elsődlegesen mindenkinek a halálbüntetés jut eszébe, hiszen számos példa volt rá, hogy hírhedt amerikai sorozatgyilkosok tettei halálbüntetést vontak maguk után. A jelenlegi szabályozás szerint ezen büntetés csak olyan vádlottakkal szemben szabható ki, akiket főbenjáró bűncselekményért - például emberölésért, hazaárulásért, népirtásért, vagy egy képviselő, az elnök vagy a Legfelsőbb Bíróság egyik bírójának megöléséért vagy elrablásáért - ítétek el. Más büntetésekkel ellentétben az esküdtseknek kell döntenie a halálbüntetés kiszabásáról. Sok állam már nem alkalmazza a halálbüntetést, bár a szövetségi kormány még mindig alkalmazhatja. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a halálbüntetés kiszabása a bűncselekmény elkövetésekor 18 év alattiakra vagy szellemi fogyatékosokra "kegyetlen és nem szokványos büntetésnek" minősül az Egyesült Államok alkotmánya szerint.⁴⁵ Jelenleg 27 amerikai államban alkalmazható a halálbüntetés, ebből 6 államban szüneteltetik a kivégzések végrehajtását.⁴⁶ A leggyakrabban alkalmazott

⁴⁴ Federal Bureau of Investigation: Serial Murder - Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators 2008. 5-6.o.

⁴⁵ U.S. Department of Justice: Steps in the Federal Criminal Process <https://www.justice.gov/usao/justice-101/sentencing>

⁴⁶ Death Penalty Information Center: State by state <https://deathpenaltyinfo.org/states-landing>

módszer a méreginjekció, de ezek kívül engedélyezett a villamosszék, elgázosítás, akasztás és a golyó általi halál. ⁴⁷ Az elítéltek a kivégzés előtti éveiket az ún. halálsoron töltik, ami egy szigorított szabadságvesztésnek feleltethető meg. Általában el vannak szigetelve a többi fogvatartotttól, ki vannak zárva a börtön oktatási és foglalkoztatási programjaiból, illetve a látogatás és a testmozgás tekintetében erősen korlátozottak. Nincsen pontos mérőszám arra, hogy az elítéltek mennyi időt töltenek itt. Egyesek csak rövid ideig vannak halálsoron, míg mások akár évtizedig. Az Egyesült Államokban jelenleg halálra ítélt foglyok több mint fele több mint 18 éve ül a halálsoron. ⁴⁸

A másik – ma már gyakrabban alkalmazott – büntetés a sorozatgyilkosokkal szemben a szabadságvesztés, azon belül is az életfogytig tartó szabadságvesztés. 2021-es adatok szerint az Államokban nagyjából kétszázezer elítélt tölti az életfogytig tartó szabadságvesztését, ami azt jelenti, hogy minden hetedik elítélt. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés aránya pedig több, mint eddig bármikor. ⁴⁹ Az átfogó statisztikák hiánya ellenére egyes tanulmányok becslései szerint a sorozatgyilkosok az Egyesült Államokban elkövetett emberölések körülbelül 1%-át teszik ki. Ez azt jelenti, hogy jelenleg körülbelül 27 sorozatgyilkos lehet bebörtönözve. ⁵⁰ Köztük számos a XX. században hírhedté vált sorozatgyilkos, mint például Sam fia, azaz *David Berkowitz*, vagy *Dennis Rader*, a BTK gyilkos. ⁵¹

Egy érdekes jelenség, ami európai szemmel nézve különösnek tűnhet, amikor egy vádlott tekintetében egyszerre több életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására kerül sor. Az ún. konszekutív életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazására akkor van lehetőség, ha a vádlottat több olyan bűncselekmény miatt ítélik el, amelyért életfogytig tartó szabadságvesztés jár. ⁵² Az előbb említett *Dennis Radert* például tíz ember megöléséért tíz életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték 2005-ben, azzal a feltétellel, hogy leghamarabb 175 év múlva szabadulhat. ⁵³ Magyarországon elképzelhetetlenek és észszerűtlennek tartanánk ezt a

⁴⁷ Death Penalty Information Center: Methods of execution <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>

⁴⁸ Death Penalty Information Center: Time on Death Row <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/death-row-time-on-death-row>

⁴⁹ Ashley Nellis: No End in Sight: America's Enduring Reliance on Life Sentences, 2021

<https://www.sentencingproject.org/reports/no-end-in-sight-americas-enduring-reliance-on-life-sentences/>

⁵⁰ How many serial killers are in prison? 2023 https://inmate-lookup.org/blog/how-many-serial-killers-are-in-prison#google_vignette

⁵¹ Famous Serial Killers Who Are Still Alive, 2023 <https://www.ranker.com/list/famous-serial-killers-who-are-still-alive/ranker-crime>

⁵² What are Consecutive Life Sentences? 2023 <https://criminal.laws.com/consecutive-life-sentences-life-imprisonment>

⁵³ Tyler Picotti, Tim Ott: BTK Killer: A Timeline of His Murders, Reappearance, and Capture, 2023 <https://www.biography.com/crime/btk-killer-dennis-rader-timeline>

büntetést, hiszen ennyi időt nem fog megélni az elítélt. Véleményem szerint a jogalkalmazó célja az ilyen büntetések kiszabásánál annak a szemléltetése, hogy mennyire mélységesen elítéli az adott személyt.

7.2. Magyarország

Hazánk első büntető törvénykönyve, a Csemegi-kódex tartalmazta elsőként a halálbüntetést. Két esetben tette lehetővé a szankció alkalmazását: az előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölés, illetve a király elleni gyilkosság kísérlete.⁵⁴ Az utolsó büntető törvénykönyvünk, amely lehetővé tette ezen büntetés alkalmazását, az 1978. évi IV. törvény. A legsúlyosabb állam, emberiség, élet- és közbiztonság elleni, valamint katonai bűncselekménynél határozza meg vagylagos büntetésként a halálbüntetést. Kivételes jellegét tükrözte, hogy csak 20. életévét betöltött személlyel szemben volt alkalmazható.⁵⁵ A legtöbb számontartott magyar sorozatgyilkos a XX. században volt aktív, ebből kifolyólag általában a halálbüntetés, mint szankció került kiszabásra velük szemben. Az utolsó magyar sorozatgyilkos, akit halálbüntetésre ítélték, Kovács Péter, a martfűi rém, akit négy nő megölése miatt 1968 december 1-jén végeztek ki akasztás által.⁵⁶ Az Alkotmánybíróság Dr. Horváth Tibor a Halálbüntetést Ellenzők Ligája nevében előterjesztett indítványára a 23/1990. (X. 31) AB határozattal megsemmisítette a halálbüntetést és kimondta annak alkotmányellenességét.

A büntető törvénykönyvek jellemzően nem tartalmazzák a sorozatgyilkosságot, mint bűncselekményt és ez alól a ma hatályos Büntető Törvénykönyvünk sem képez kivételt. Az emberölés tényállásán belül egy minősített esetként viszont megjelenik a több ember sérelmére elkövetett emberölés.⁵⁷

⁵⁴ Horváth Tibor: Az első magyar büntető törvénykönyv és kodifikátora: Csemegi Károly, 2001 33. o.
https://www.ajk.elte.hu/file/Kodifikacio_HorvathTibor.pdf

⁵⁵ 1978. évi törvény indokolása – a Büntető Törvénykönyvről, Általános indokolás III. rész

⁵⁶ Mészáros Géza: Bitófára került a sorozatgyilkos bestia – a „martfűi rém” utolsó része, 2018
<https://www.szoljon.hu/helyi-kozelet/2018/07/bitofara-kerult-a-sorozatgyilkos-bestia-a-martfui-rem-utolso-resze>

⁵⁷ **160. § (1)** *Aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(2) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést

a) előre kitervelten,

b) nyereségvágyból,

c) aljas indokból vagy célból,

d) különös kegyetlenséggel,

Míg az emberölés alaptényállásánál a jogalkotó tizenöt évben maximalizálta a kiszabható szabadságvesztést, a minősített eseteket tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel fenyegeti. Így nem halmazatban fogja értékelni a jogalkalmazó az alaptényállás többszöri megvalósítását, hanem a lehető legsúlyosabb büntetést is kiszabhatja. Következtetésképpen a jogalkotó célja nem az volt, hogy a sorozatgyilkosság fogalmát tisztázza, hanem a minél súlyosabb büntetés kiszabásának lehetővé tétele.

A magyar büntetőjog egyik intézménye, amely a sorozatgyilkosság kapcsán releváns, a TÉSZ, azaz a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés. A Btk. 42. § szerint *„életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ügydöntő határozatában meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja”*. A 44. § pedig felsorolja, hogy mely bűncselekmények esetén zárhatja ki a feltételes szabadlábra bocsátás lehetőségét, és köztük szerepelnek az emberölés minősített esetei is. Nagy Ferenc szerint a TÉSZ *„a halálbüntetés és a határozott tartamú szabadságvesztés közötti hid szerepét tölti be”*.⁵⁸ A büntetés hatályosulása óta ítéletet kapott sorozatgyilkosok (13 fő) 79%-a (11 fő) kapott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést (2016-os adat). Ennek a büntetési filozófiának, illetve az ebből következő gyakorlatnak az általánossá válásában minden bizonnyal közrejátszik az, hogy a sorozatgyilkosság egyike a legsúlyosabb életellenes cselekményeknek, az ilyen bűncselekmény jelentős mértékben megrázza és foglalkoztatja a közvéleményt, így káros hatással van a lakosság biztonságérzetére is.⁵⁹

e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,

f) több ember sérelmére,

g) több ember életét veszélyeztetve,

h) különös visszaesőként,

i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,

j) védekezésre képtelen személy sérelmére,*

k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére, vagy*

l) az elkövetővel szemben emberölés miatt történt vádemelés után követik el.*

⁵⁸ Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része, 2004. 369. o.

⁵⁹ Ruzsonyi Péter: „Élni nem engedjük, meghalni nem hagyjuk őket” – sorozatgyilkosok a rácson innen II rész. Börtönügyi Szemle 2016/3. 42. o.

Összegzés

Ahogyan a dolgozatomban bevezető részében is említettem, a sorozatgyilkosság jelensége az utóbbi évtizedekben felkeltette a média, a kutatók és a társadalom figyelmét. Ennek ellenére azt tapasztaltam, hogy rengeteg tévhit övezi körül a témát, illetve a sorozatgyilkosokról készült médiatermékek nem feltétlenül tükrözik a valóságot. A dolgozat készítése során elsődleges célként tűztem ki, hogy egy pontosabb képet adhassak a téma több szempontból való megközelítésével. Az egyik legkritikusabb problémával kezdtem, a fogalommeghatározással. Ennek kapcsán számos megoldást összevettem, mérlegeltem a fogalmi elemek jelentőségét, illetve megpróbáltam elkészíteni a saját definícióm. Úgy gondolom, hogy minden meghatározás mellett és ellen is lehet érvelni és a különböző elemek kapcsán sincsen egyetértés, ezért egy konszenzusos sorozatgyilkosság-fogalom megalkotása még várat magára. Ezt követi egy történeti áttekintés, amely során bemutatom a sorozatgyilkosság kutatásának úttörőit, akiknek a ma is elismert és alkalmazott elméleteket, nyomozati technikákat köszönhetjük. Tévesen gondolnánk azt, hogy a sorozatgyilkosság csupán néhány évtizede van jelen, ezt két olyan elkövető története folytán mutatom be, akikkel kapcsolatban a mai napig rengeteg megválaszolatlan kérdés van. A dolgozatomban harmadik fejezetében a sorozatgyilkosok osztályozásával foglalkoztam és a fogalommeghatározáshoz hasonlóan itt sincs egy egységes, általánosan elfogadott rendszer, ami véleményem szerint nem feltétlenül probléma, hiszen érdemes több szempontból vizsgálni egy elkövetőt. A legtöbb csoportosítás a sorozatgyilkos motivációja szerint sorolja be őket, és az elsődleges cél a rendszerbe foglalás, míg az FBI klasszikus dichotóm felosztása alapján az elkövető társadalmi, demográfiai, személyes jellemzőire is lehet következtetni, ami nagy segítséget jelenthet a nyomozás és a profilalkotás során is. Ezt követően áttevezek egy olyan nyomozati technikára, amit a sorozatos elkövetések esetén jellemzően alkalmazni szoktak, ez a bűnügyi profilalkotás. A módszer lépéseinek részletezésével mutatom be hogyan jut el egy profilozó a tett helyszínének adataitól az elkövető egy egészen részletes leírásáig. Habár a módszer az Egyesült Államokban intézményesült elsőként, más államok is átvették, ezért a profilozás hazai gyakorlatával folytatom. Általánosan elmondható, hogy Magyarországon nem alkalmazzák akkora gyakorisággal és ennyire széles

körben, ez véleményem szerint azzal magyarázható, hogy nálunk – szerencsére – ritkább a sorozatos elkövetés, ami igényelné a profilozás alkalmazását. A következő fejezet egy kriminálpszichológiai kitekintés, mellyel az volt a célom, hogy bemutassam, milyen pszichikai tényezők vezethetnek oda, hogy valakiből sorozatgyilkos legyen. Elsőként az ilyen elkövetők kapcsán leggyakoribb mentális zavarokat fejtem ki, az antiszociális személyiségzavart, illetve elválasztom egymástól a pszichopátiát és a szociopátiát. A gyermekkori traumák jelentőségét pedig a Macdonald triász mentén mutatom be. A fejezet konklúziója, hogy mind a mentális zavarok, mind a környezeti hatások nagymértékben közrejátszanak abban, hogy valakiből sorozatgyilkos lesz és némiképp magyarázhatja a tetteiket, viszont sosem jelenthet mentséget. Ezután a sorozatgyilkosokkal kapcsolatos leggyakoribb tévhiteket vázolom fel és cáfolom meg. Ennek azért tulajdonítottam jelentőséget, mert a köztudatban kialakult sorozatgyilkos kép gyakran nem a valóságot tükrözi, és ezért jelenthet ekkora kihívást az elkövető kilétének felderítése. Dolgozatomat a sorozatgyilkosság büntetőjogi megítélésével zárom, amely során először az Amerikai Egyesült Államokat vizsgálom, szót ejtek a halálbüntetésről, ami több államban máig létező büntetés, illetve bemutatom az ún. konszekutív életfogytig tartó szabadságvesztést, amelyet a bűncselekmény morális megítélésével tudok magyarázni. Végezetül a magyar büntetőjogi megítélés kapcsán bemutatom a halálbüntetést felváltó tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés intézményét.

Irodalomjegyzék

Amanda Lundgren: These Quotes From Ted Bundy Are Absolutely Chilling, 2019

<https://www.yahoo.com/lifestyle/quotes-ted-bundy-absolutely-chilling-150500576.html>

American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2013.

Ashley Nellis: No End in Sight: America's Enduring Reliance on Life Sentences, 2021

<https://www.sentencingproject.org/reports/no-end-in-sight-americas-enduring-reliance-on-life-sentences/>

Bakóczy Antal: Az emberölés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1984.

Charles Montaldo: Mass Murderers, Spree and Serial Killers, 2019

<https://www.thoughtco.com/defining-mass-spree-and-serial-killers-973123>

Christopher J. Ferguson, Diana E. White, Stacey Cherry, Marta Lorenz, Zhara Bhimani: Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation. Journal of Justice, 2003.

Christopher J. Ferguson, Diana E. White, Stacey Cherry, Marta Lorenz, Zhara Bhimani: Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation. Department of Psychology, University of Central Florida 2003.

Csere Péter: Sorozatgyilkos Cinkotán - Kiss Béla, a bádógos

<https://www.magyarhirlap.hu/tudomany/20230129-sorozatgyilkos-cinkotan-kiss-bela-a-badogos>

Death Penalty Information Center: Methods of execution

<https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>

Death Penalty Information Center: State by state <https://deathpenaltyinfo.org/states-landing>

Death Penalty Information Center: Time on Death Row <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/death-row-time-on-death-row>

Douglas, J. E., Burgess, A. W., Burgess, A. G., Ressler, R. K.: Crime Classification Manual: A Standard System for Investigating and Classifying Violent Crime, 1992.

Douglas, Ressler, Burgess, Hartman: Criminal Profiling from Crime Scene Analysis, 1986.

Egger, S. A.: A Working Definition of Serial Murder and the Reduction of Linkage Blindness. Journal of Police Science and Administration, Vol. 12 1984. No. 3

Famous Serial Killers Who Are Still Alive, 2023 <https://www.ranker.com/list/famous-serial-killers-who-are-still-alive/ranker-crime>

FBI: Law Enforcement Bulletin, 1985.

Federal Bureau of Investigation, Department of Justice: Serial Murder Symposium, 2005.

Federal Bureau of Investigation: Serial Murder - Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators 2008.

Fenyves Zsófi: az FBI ügynök, aki a leghíresebb sorozatgyilkosok elméjében olvasott: szörnyek közt töltötte a fél életét <https://divany.hu/vilagom/sorozatgyilkos-fbi/>

Haller József: Büntettek kriminálpszichológiája, 2020.

Hickey, E. W.: Serial Murders and their Victims, 1997.

Holmes, R.J. – Holmes, S.T.: Serial Murder, 2010.

Horváth Tibor: Az első magyar büntető törvénykönyv és kodifikátora: Csemegi Károly, 2001
https://www.ajk.elte.hu/file/Kodifikacio_HorvathTibor.pdf

How many serial killers are in prison? 2023 https://inmate-lookup.org/blog/how-many-serial-killers-are-in-prison#google_vignette

Jennifer R. Philips: Male Serial Killers and the Criminal Profiling Process: A Literature Review, 1996.

John Philip Jenkins: Jack the Ripper, Britannica <https://www.britannica.com/biography/Jack-the-Ripper>

Különbség a pszichopata és a szociopata között, 2015

https://nexttime.blog.hu/2015/10/31/a_kulonbseg_a_pszichopata_es_a_szociopata_kozott

Laurence Miller: Aggression and Violent Behavior, Serial killers: I. Subtypes, patterns and motives, 2014.

Lehoczki Ágnes: A homicid esemény utáni szakasz történéseinek vizsgálata emberölést elkövetők esetében, 2021.

Mészáros Géza: Bitófára került a sorozatgyilkos bestia – a „martfűi rém” utolsó része, 2018
<https://www.szoljon.hu/helyi-kozelet/2018/07/bitofara-kerult-a-sorozatgyilkos-bestia-a-martfui-rem-utolso-resze>

Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része, 2004.

Personality disorders, psychopathy and serial killers, 2006
<https://www.scielo.br/j/rbp/a/mFz4QLyYLQDpwcXBM7phzd/?lang=en>

Petényi Edina: Kriminális személyek 2. rész – Gyermekkori sérelmek, 2016
<https://juratus.elte.hu/kriminalis-szemelyek-2-resz-gyermekkori-serelmek/>

Ruzsonyi Péter: „Élni nem engedjük, meghalni nem hagyjuk őket” – sorozatgyilkosok a rácson innen II rész. Börtönügyi Szemle 2016/3. 42. o.

Személyiségzavarok, 2015
https://semmelweis.hu/pszichiatria/files/2016/10/gytk_hun_szemelyisegzavarok_2015.pdf

Tim Jewel: Can the Macdonald Triad Predict Serial Killers? 2020
<https://www.healthline.com/health/macdonald-triad>

Tim Ott: Ted Bundy Killings: A Timeline of His Twisted Reign of Terror, 2021
<https://www.biography.com/crime/ted-bundy-timeline-murders>

Tyler Picotti, Tim Ott: BTK Killer: A Timeline of His Murders, Reappearance, and Capture, 2023
<https://www.biography.com/crime/btk-killer-dennis-rader-timeline>

U.S. Department of Justice: Steps in the Federal Criminal Process

<https://www.justice.gov/usao/justice-101/sentencing>

What are Consecutive Life Sentences? 2023 <https://criminal.laws.com/consecutive-life-sentences-life-imprisonment>

1978. évi törvény indokolása – a Büntető Törvénykönyvről

Felhasznált joganyagok:

Protection of Children from Sexual Predator Act of 1998

Investigative Assistance for Violent Crimes Act of 2012

13/2001. (X.2.) ORFK utasítás

23/2018. (VI.21.) ORFK

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről